

Conf. univ. dr. Carmen Todică

Drept civil.

Partea generală

Editura

Hamangiu

Cuprins

TITLUL I. CARACTERIZAREA GENERALĂ A DREPTULUI

CIVIL	1
--------------	----------

Capitolul I. Introducere în studiul dreptului civil	1
--	----------

<i>Secțiunea 1. Conceptul de „drept civil”</i>	<i>1</i>
--	----------

§1. Sensurile noțiunii de „drept civil”	1
---	---

§2. Definiția dreptului civil ca domeniu de drept	2
---	---

§3. Obiectul de reglementare al dreptului civil	5
---	---

§4. Delimitarea dreptului civil de alte ramuri de drept	7
---	---

4.1. Criterii de delimitare a obiectului de reglementare al dreptului civil	7
--	---

4.2. Delimitarea dreptului civil de alte domenii de drept	8
--	---

<i>Secțiunea a 2-a. Principiile dreptului civil</i>	<i>12</i>
---	-----------

§1. Considerații generale privind principiile de drept	12
--	----

§2. Principiile fundamentale ale dreptului civil	13
--	----

2.1. Principiul proprietății	13
------------------------------	----

2.2. Principiul egalității în fața legii civile	14
---	----

2.3. Principiul îmbinării intereselor individuale cu interesele colective	15
--	----

2.4. Principiul ocrotirii și garantării drepturilor subiective civile	15
--	----

§3. Principii specifice unor instituții de drept civil	16
--	----

3.1. Principiul ocrotirii bunei-credințe	16
--	----

3.2. Principiul consensualismului	16
-----------------------------------	----

3.3. Principii care guvernează efectele actului juridic civil	17
--	----

3.4. Principii care guvernează efectele nulității actului juridic civil	18
--	----

Capitolul al II-lea. Izvoarele dreptului civil	19
<i>Secțiunea 1. Considerații introductive</i>	19
§1. Noțiunea de „izvor de drept”	19
§2. Reglementarea generală a izvoarelor de drept civil	19
<i>Secțiunea a 2-a. Clasificarea izvoarelor de drept civil</i>	20
§1. Actele normative interne	21
1.1. Legea	21
1.2. Decretele-legi	24
1.3. Decretele	24
1.4. Ordonanțele Guvernului	25
1.5. Hotărârile Guvernului	26
1.6. Ordinele și instrucțiunile miniștrilor ori ale altor conducători ai organelor de specialitate ai administrației publice centrale	26
1.7. Actele normative emise de autoritățile administrației publice locale	27
§2. Actele normative internaționale	28
2.1. Acorduri, convenții, tratate, pacte internaționale	28
2.2. Dreptul Uniunii Europene	30
§3. Uzanțele, ca izvoare de drept civil	31
§4. Principiile generale de drept	33
§5. Doctrina și jurisprudența	34
Capitolul al III-lea. Normele juridice civile	37
<i>Secțiunea 1. Noțiune. Caractere juridice</i>	37
<i>Secțiunea a 2-a. Structura normei juridice</i>	38
§1. Structura logico-juridică	38
§2. Structura tehnico-legislativă	39
<i>Secțiunea a 3-a. Clasificarea normelor juridice</i>	39

Capitolul al IV-lea. Interpretarea normelor juridice civile	45
<i>Secțiunea 1. Noțiuni și clasificare</i>	45
<i>Secțiunea a 2-a. Metodele de interpretare a normei juridice</i>	49
§1. Interpretarea gramaticală	49
§2. Interpretarea sistematică	50
§3. Interpretarea logică	51
§4. Interpretarea istorico-teleologică	55
Capitolul al V-lea. Aplicarea legii civile în timp	56
<i>Secțiunea 1. Intervalul de timp în care se aplică legea</i>	56
<i>Secțiunea a 2-a. Principiul neretroactivității legii civile</i>	58
§1. Reglementare	58
§2. Funcționarea principiului	58
§3. Excepția de la principiu. Retroactivitatea legii noi	60
<i>Secțiunea a 3-a. Principiul aplicării imediate a legii civile noi</i>	61
§1. Reglementare	61
§2. Funcționarea principiului	61
§3. Excepția de la principiu. Ultraactivitatea (supraviețuirea) legii vechi	62
<i>Secțiunea a 4-a. Aplicarea în timp a dispozițiilor Codului civil</i>	63
§1. Legea aplicabilă actului juridic civil	63
§2. Legea aplicabilă prescripției extinctive și decăderii	64
§3. Legea aplicabilă accesiunii, uzucapiunii și posesiei	65
§4. Legea aplicabilă dezmembrămintelor dreptului de proprietate privată	67
§5. Legea aplicabilă în materie de carte funciară	68
§6. Legea aplicabilă faptelor juridice ca izvoare de obligații	69
§7. Legea aplicabilă în materie de moștenire	70
§8. Legea aplicabilă garanțiilor raporturilor obligaționale	70

TITLUL AL II-LEA. RAPORTUL JURIDIC CIVIL _____ 73**Capitolul I. Considerații introductive _____ 73***Secțiunea 1. Noțiunea și caracterele raportului juridic civil* _____ 73*Secțiunea a 2-a. Structura raportului juridic civil
(elementele constitutive)* _____ 74*Secțiunea a 3-a. Clasificarea raportului juridic civil concret* _____ 75

§1. Raporturi juridice civile patrimoniale _____ 75

§2. Raporturi juridice civile nepatrimoniale _____ 75

Capitolul al II-lea. Izvoarele raportului juridic civil concret _____ 77*Secțiunea 1. Noțiunea de izvor al raportului juridic
civil concret* _____ 77*Secțiunea a 2-a. Clasificarea izvoarelor raportului
juridic civil concret* _____ 78

§1. Acțiuni omenești și fapte naturale (evenimente) _____ 78

§2. Fapte juridice în sens larg și fapte juridice
în sens restrâns _____ 80

§3. Izvoare simple și izvoare complexe _____ 80

§4. Izvoare de drepturi patrimoniale și izvoare
de drepturi nepatrimoniale _____ 81**Capitolul al III-lea. Subiectele (părțile) raportului
juridic civil _____ 82***Secțiunea 1. Noțiunea de subiecte ale raportului
juridic civil* _____ 82*Secțiunea a 2-a. Categoriile de subiecte ale raportului
juridic civil* _____ 83*Secțiunea a 3-a. Determinarea subiectelor raportului
juridic civil* _____ 85*Secțiunea a 4-a. Pluralitatea subiectelor raportului
juridic civil* _____ 87

§1. Noțiunea de pluralitate _____ 87

§2. Pluralitatea subiectelor în cazul raporturilor juridice nepatrimoniale _____	87
§3. Pluralitatea subiectelor în cazul raporturilor juridice reale _____	87
§4. Pluralitatea subiectelor în cazul raporturilor juridice obligaționale _____	90
<i>Secțiunea a 5-a. Schimbarea subiectelor raportului juridic civil _____</i>	<i>94</i>
§1. Precizări prelabile _____	94
§2. Schimbarea subiectelor în cazul raporturilor civile patrimoniale reale _____	94
§3. Schimbarea subiectelor în raporturile civile patrimoniale obligaționale _____	97
Capitolul al IV-lea. Conținutul raportului juridic civil _____	101
<i>Secțiunea 1. Noțiune. Structură _____</i>	<i>101</i>
<i>Secțiunea a 2-a. Dreptul subiectiv civil _____</i>	<i>102</i>
§1. Definiția și caracterele dreptului subiectiv civil _____	102
§2. Clasificarea dreptului subiectiv civil _____	103
2.1. Drepturi subiective civile absolute și drepturi subiective civile relative _____	103
2.2. Drepturi subiective civile patrimoniale și drepturi subiective civile nepatrimoniale _____	104
2.3. Drepturi subiective civile principale și drepturi subiective civile accesorii _____	109
2.4. Drepturi subiective civile pure și simple și drepturi subiective civile afectate de modalități _____	115
2.5. Alte drepturi _____	117
<i>Secțiunea a 3-a. Exercițarea drepturilor subiective civile _____</i>	<i>117</i>
<i>Secțiunea a 4-a. Problema abuzului de drept _____</i>	<i>118</i>
<i>Secțiunea a 5-a. Obligația civilă _____</i>	<i>121</i>
§1. Noțiune. Caractere juridice _____	121

§2. Clasificarea obligațiilor civile _____	123
2.1. Obligații de a da, obligații de a face și obligații de a nu face. Obligații pozitive și obligații negative. Obligații de rezultat (determinate) și obligații de diligență (de mijloace) _____	123
2.1.1. Obligații de a da, obligații de a face și obligații de a nu face _____	123
2.1.2. Obligații pozitive și obligații negative _____	125
2.1.3. Obligații de rezultat (determinate) și obligații de diligență (de mijloace) _____	126
2.2. Obligații obișnuite, obligații <i>scriptae in rem</i> (opozabile și terților) și obligații <i>propter rem</i> (reale) _____	128
2.3. Obligații perfecte și obligații imperfecte (naturale) _____	130
2.4. Obligații pure și simple, obligații simple, obligații afectate de modalități și obligații complexe _____	131
Capitolul al V-lea. Obiectul raportului juridic civil.	
Bunurile _____	134
<i>Secțiunea 1. Aspecte introductive _____</i>	<i>134</i>
§1. Noțiunea de obiect al raportului juridic civil _____	134
§2. Noțiunea de bun _____	134
§3. Noțiunea de patrimoniu _____	135
<i>Secțiunea a 2-a. Clasificarea bunurilor _____</i>	<i>136</i>
§1. Bunuri mobile și bunuri imobile _____	136
§2. Bunuri individual determinate și bunuri generic determinate _____	142
§3. Bunuri fungibile și bunuri nefungibile _____	144
§4. Bunuri frugifere și bunuri nefrugifere _____	146
§5. Bunuri consumptibile și bunuri neconsumptibile _____	147
§6. Bunuri divizibile și bunuri indivizibile _____	149
§7. Bunuri corporale și bunuri incorporale _____	150
§8. Bunuri principale și bunuri accesorii _____	151

§9. Bunuri sesizabile și bunuri insesizabile _____	153
§10. Bunuri proprietate publică și bunuri proprietate privată _____	153
§11. Bunuri aflate în circuitul civil și bunuri scoase din circuitul civil _____	156
TITLUL AL III-LEA. ACTUL JURIDIC CIVIL _____	159
Capitolul I. Noțiunea și clasificarea actului juridic civil _____	159
<i>Secțiunea 1. Noțiunea de act juridic civil _____</i>	<i>159</i>
<i>Secțiunea a-2-a. Clasificarea actelor juridice civile _____</i>	<i>160</i>
§1. Acte juridice civile unilaterale, acte juridice civile bilaterale și acte juridice civile multilaterale _____	160
§2. Acte juridice civile cu titlu oneros și acte juridice civile cu titlu gratuit _____	164
§3. Acte juridice civile de conservare, acte juridice civile de administrare și acte juridice civile de dispoziție _____	168
§4. Acte juridice civile constitutive, acte juridice civile translativ și acte juridice civile declarative _____	171
§5. Acte juridice civile consensuale, acte juridice civile solemne și acte juridice civile reale _____	172
§6. Acte juridice civile patrimoniale și acte juridice civile nepatrimoniale _____	174
§7. Acte juridice civile cu executare dintr-o dată și acte juridice civile cu executare succesivă _____	175
§8. Acte juridice civile între vii și acte juridice civile pentru cauză de moarte _____	177
§9. Acte juridice civile strict personale și acte juridice civile care pot fi încheiate și prin reprezentant _____	177
§10. Acte juridice civile pure și simple și acte juridice civile afectate de modalități _____	178
§11. Acte juridice civile principale și acte juridice civile accesorii _____	179
§12. Acte juridice civile cauzale și acte juridice civile abstracte _____	180

§13. Acte juridice civile numite și acte juridice civile nenumite _____	181
§14. Acte juridice civile subiective, acte juridice civile condiție și acte juridice civile de adeziune _____	182
Capitolul al II-lea. Condițiile actului juridic civil _____	184
<i>Secțiunea 1. Noțiune și clasificare _____</i>	<i>184</i>
§1. Noțiune _____	184
§2. Clasificare _____	185
<i>Secțiunea a 2-a. Condițiile de fond ale actului juridic civil _____</i>	<i>186</i>
§1. Capacitatea de a încheia acte juridice civile _____	186
1.1. Noțiune _____	186
1.2. Regula capacității de a încheia acte juridice civile _____	187
1.3. Excepția incapacității de a încheia acte juridice civile _____	188
1.4. Capacitatea de folosință a persoanei fizice _____	192
1.4.1. Noțiune. Reglementare _____	192
1.4.2. Momentul dobândirii capacității de folosință _____	193
1.4.3. Încetarea capacității de folosință _____	195
1.5. Capacitatea de exercițiu a persoanei fizice _____	196
1.5.1. Noțiune. Reglementare _____	196
1.5.2. Lipsa capacității de exercițiu _____	197
1.5.3. Capacitatea de exercițiu restrânsă _____	198
1.5.4. Capacitatea de exercițiu deplină _____	200
§2. Obiectul actului juridic civil _____	202
2.1. Noțiune. Reglementare _____	202
2.2. Condiții _____	203
2.2.1. Condiții generale _____	204
2.2.2. Condiții speciale _____	209
§3. Cauza actului juridic civil _____	213
3.1. Noțiune. Reglementare _____	213

3.2. Structură	213
3.3. Condiții	215
3.4. Sancțiunea nerespectării condițiilor cauzei actului juridic	217
3.5. Proba cauzei actului juridic civil	219
§4. Consimțământul la încheierea actelor juridice civile	219
4.1. Definiție	219
4.2. Corelația dintre voința juridică și consimțământ. Principiile voinței juridice	220
4.3. Condiții de valabilitate	223
<i>Secțiunea a 3-a. Viciile de consimțământ la încheierea actului juridic civil</i>	228
§1. Eroarea	228
1.1. Noțiune	228
1.2. Reglementare	229
1.3. Clasificare	229
1.4. Structură	237
1.5. Condiții	237
1.6. Probă	238
1.7. Sancțiune. Adaptarea contractului	238
§2. Dolul	239
2.1. Noțiune	239
2.2. Reglementare	240
2.3. Clasificare	240
2.4. Structură	241
2.5. Condiții	242
2.6. Probă	244
2.7. Sancțiune	244
§3. Violența	246
3.1. Noțiune	246

3.2. Reglementare	246
3.3. Clasificare	246
3.4. Structură	247
3.5. Condiții	248
3.6. Probă	251
3.7. Sancțiuni	251
§4. Leziunea	252
4.1. Noțiune	252
4.2. Reglementare	252
4.3. Domeniu de aplicare	252
4.3.1. Leziunea în cazul minorului	252
4.3.2. Leziunea în cazul majorului	254
4.4. Structură. Probă	255
4.5. Condiții	256
4.6. Sancțiuni	256
<i>Secțiunea a 4-a. Condițiile de formă ale actului juridic civil</i>	
<i>civil</i>	257
§1. Noțiunea de „formă” a actului juridic civil	257
§2. Principiul consensualismului formei actului juridic civil	258
§3. Clasificarea condițiilor de formă	259
§4. Forma cerută pentru validitatea actului juridic civil (<i>ad validitatem</i>)	260
4.1. Noțiune. Trăsături specifice	260
4.2. Condiții	262
4.3. Aplicații concrete	262
4.4. Sancțiunea nerespectării	264
§5. Forma cerută pentru probarea actului juridic civil (<i>ad probationem</i>)	264
5.1. Noțiune	264
5.2. Aplicații concrete	264
5.3. Sancțiunea nerespectării	265

§6. Forma cerută pentru opozabilitatea actului juridic față de terți _____	266
6.1. Noțiune _____	266
6.2. Aplicații concrete _____	266
6.3. Sancțiunea nerespectării _____	270
Capitolul al III-lea. Modalitățile actului juridic civil _____	272
<i>Secțiunea 1. Noțiune și reglementare _____</i>	<i>272</i>
§1. Noțiune _____	272
§2. Reglementare _____	272
<i>Secțiunea a 2-a. Categoriile de modalități ale actului juridic civil _____</i>	<i>273</i>
§1. Termenul _____	273
1.1. Noțiune. Caractere _____	273
1.2. Clasificare _____	273
1.3. Efecte juridice _____	277
§2. Condiția _____	280
2.1. Noțiune. Trăsături specifice _____	280
2.2. Clasificare _____	280
2.3. Efecte juridice _____	285
2.3.1. Efectele condiției suspensive _____	285
2.3.2. Efectele condiției rezolutorii _____	287
§3. Sarcina _____	288
3.1. Noțiune _____	288
3.2. Clasificare _____	289
3.3. Efecte _____	290
§4. Comparație între modalitățile actului juridic civil _____	291
4.1. Între termen și condiție _____	291
4.2. Între condiție și sarcină _____	291

TITLUL AL IV-LEA. PRESCRIPTIA EXTINCTIVĂ _____ 293**Capitolul I. Considerații generale cu privire la prescripția****extinctivă _____ 293***Secțiunea 1. Noțiunea de prescripție extinctivă.**Delimitarea de alte instituții de drept civil _____ 293*

§1. Noțiunea de prescripție extinctivă _____ 293

1.1. Definiția prescripției extinctive _____ 293

1.2. Reglementarea prescripției extinctive _____ 294

1.3. Natura juridică a prescripției extinctive _____ 295

§2. Delimitarea prescripției extinctive de alte
instituții de drept civil _____ 296

2.1. În raport cu prescripția achizitivă _____ 296

2.2. În raport cu decăderea _____ 296

2.3. În raport cu termenul extinctiv _____ 298

Secțiunea a 2-a. Efectele prescripției extinctive _____ 299§1. Noțiunile de drept material și drept procesual
la acțiune _____ 299

§2. Reguli privind efectele prescripției extinctive _____ 300

Secțiunea a 3-a. Invocarea prescripției extinctive _____ 303

§1. Precizări prealabile _____ 303

§2. Reguli privind invocarea prescripției extinctive _____ 303

Capitolul al II-lea. Domeniul de aplicare a prescripției**extinctive _____ 306***Secțiunea 1. Noțiune _____ 306**Secțiunea a 2-a. Prescripția extinctivă în cazul**drepturilor de creanță _____ 308*

§1. Principiul prescriptibilității _____ 308

§2. Excepții de la principiul prescriptibilității _____ 308

*Secțiunea a 3-a. Prescripția extinctivă în cazul drepturilor
reale _____ 309*

§1. Acțiuni reale imprescriptibile _____ 309

§2. Acțiuni reale prescriptibile extinctiv _____	311
<i>Secțiunea a 4-a. Prescripția extinctivă în cazul drepturilor nepatrimoniale _____</i>	<i>312</i>
§1. Principiul imprescriptibilității _____	312
§2. Excepții de la principiul imprescriptibilității _____	313
<i>Secțiunea a 5-a. Particularități privind domeniul de aplicare a prescripției extinctive _____</i>	<i>314</i>
§1. Apărarea dreptului subiectiv civil pe calea excepției _____	314
§2. Acțiunea în constatare _____	315
§3. Acțiunile mixte _____	316
§4. Dualitatea de acțiuni _____	316
§5. Acțiunea în repararea unei daune morale _____	317
§6. Acțiunea în restituirea prestațiilor ca urmare a anulării unui act juridic civil _____	317
§7. Acțiunea privind un drept secundar _____	318
§8. Prescripția extinctivă în materie succesorală _____	319
Capitolul al III-lea. Termenele de prescripție extinctivă _____	321
<i>Secțiunea 1. Noțiune. Clasificare _____</i>	<i>321</i>
<i>Secțiunea a 2-a. Termenul general de prescripție extinctivă _____</i>	<i>322</i>
<i>Secțiunea a 3-a. Termene speciale de prescripție extinctivă _____</i>	<i>323</i>
§1. Termene speciale prevăzute de Codul civil _____	323
§2. Termene speciale prevăzute de alte acte normative _____	327
Capitolul al IV-lea. Cursul prescripției extinctive _____	328
<i>Secțiunea 1. Începutul prescripției extinctive _____</i>	<i>328</i>
§1. Regula generală _____	328
§2. Reguli speciale _____	328
2.1. Dreptul la acțiunea în executarea obligațiilor de a da sau de a face _____	329
2.2. Dreptul la acțiunea în restituirea prestațiilor _____	329

2.3. Dreptul la acțiunea în executarea prestațiilor succesive _____	330
2.4. Dreptul la acțiune în materia asigurărilor _____	330
2.5. Dreptul la acțiunea în repararea pagubei cauzate printr-o faptă ilicită sau la acțiunea în restituire întemeiată pe un fapt juridic licit _____	331
2.6. Dreptul la acțiunea în anularea actului juridic _____	332
2.7. Dreptul la acțiunea în răspundere pentru vicii aparente _____	333
2.8. Dreptul la acțiunea în răspundere pentru vicii ascunse _____	334
2.9. Alte reguli speciale prevăzute de Codul civil _____	336
<i>Secțiunea a 2-a. Suspendarea prescripției extinctive</i> _____	336
§1. Noțiune _____	336
§2. Cauzele de suspendare _____	337
2.1. Cauze generale _____	338
2.2. Cauze speciale _____	340
§3. Efectele suspendării _____	341
3.1. Efectul general _____	341
3.2. Efectul special _____	342
3.3. Beneficiul suspendării _____	343
3.4. Extinderea efectului suspensiv _____	343
<i>Secțiunea a 3-a. Întreruperea prescripției extinctive</i> _____	344
§1. Noțiune _____	344
§2. Cauzele de întrerupere _____	344
§3. Efectele întreruperii _____	348
3.1. Efectele generale _____	348
3.2. Beneficiul întreruperii _____	349
3.3. Extinderea efectului întreruptiv _____	349

<i>Secțiunea a 4-a. Repunerea în termenul de prescripție</i>	
<i>extinctivă</i>	350
§1. Noțiune	350
§2. Domeniul repunerii în termenul de prescripție	351
§3. Termenul de repunere în termenul de prescripție	352
§4. Efectul repunerii în termenul de prescripție	353
<i>Secțiunea a 5-a. Împlinirea (calculul) prescripției</i>	
<i>extinctive. Renunțarea la prescripție</i>	353
§1. Împlinirea prescripției	353
1.1. Noțiune	353
1.2. Calculul termenului de prescripție	354
§2. Renunțarea la prescripție	355
2.1. Noțiune	355
2.2. Efecte juridice	355
BIBLIOGRAFIE	357

TITLUL AL II-LEA. RAPORTUL JURIDIC CIVIL

CAPITOLUL I.

Considerații introductive

Secțiunea 1. Noțiunea și caracterele raportului juridic civil

Raportul juridic civil este **o relație socială, patrimonială sau nepatrimonială, reglementată de norma de drept civil**¹.

Acesta prezintă o serie de caractere specifice.

a) Raportul juridic civil are caracter social, deoarece el se stabilește între oameni, fie priviți individual ca persoane fizice, fie priviți în colectiv ca persoane juridice.

Raportul de proprietate se naște între titularul dreptului de proprietate (ca **subiect activ** determinat) și toate celelalte persoane (ca **subiecte pasive** nedeterminate care sunt obligate să nu aducă atingere exercitării prerogativelor sale de către subiectul activ) cu privire la bun².

¹ A se vedea: G. BOROI, C.AL. ANGHELESCU, *Curs de drept civil. Partea generală*, ed. a 3-a, Ed. Hamangiu, București, 2021, p. 58; G. BOROI, C.AL. ANGHELESCU, I. NICOLAE, *Fișe de drept civil. Partea generală. Persoanele. Familia. Drepturile reale principale*, ed. a 6-a, Ed. Hamangiu, București, 2021, p. 18; C.T. UNGUREANU, I.AL. TOADER, *Drept civil. Partea generală*, ed. a 5-a, Ed. Hamangiu, București, 2022, p. 64; R. MATEFI, *Sinteze și aplicații de drept civil. Partea generală*, ed. a 2-a, Ed. Hamangiu, București, 2022, p. 33; V. SLAVU, *op. cit.*, p. 59-92; L.C. GAVRILESCU, *op. cit.*, p. 42-76.

² I.R. URS, C. TODICĂ, *Drept civil. Teoria generală*, Ed. Hamangiu, București, 2015, p. 106.

b) Raportul juridic civil are un dublu caracter volițional:

– în primul rând, este reglementat de o normă juridică ce exprimă, în esență, **voința** legiuitorului;

– în al doilea rând, doar în privința raporturilor juridice civile izvorâte din **acte juridice**, pe lângă voința legiuitorului, ele se constituie prin voința autorului sau autorilor (părților).

c) Raportul juridic civil se caracterizează prin egalitatea juridică a părților. Într-un raport juridic civil părțile sunt egale în drepturi și obligații, mai exact, nu se subordonează una celeilalte.

Spre exemplu, subiectele (părțile) încheie acte juridice, stabilesc conținutul și obiectul raportului juridic, aflându-se pe poziții de egalitate.

Secțiunea a 2-a. Structura raportului juridic civil (elementele constitutive)

Structura raportului juridic civil presupune elemente constitutive care trebuie întrunite cumulativ.

Raportul juridic civil este alcătuit din **trei elemente constitutive**:

– **subiecte sau părți**: persoane fizice și/sau juridice, ca titular de drepturi și obligații civile;

– **conținut**: drepturile și obligațiile civile pe care le au subiectele (părțile);

– **obiect**: conduita părților, acțiunile și inacțiunile la care sunt îndreptățite părțile ori pe care trebuie să le îndeplinească.

Secțiunea a 3-a. Clasificarea raportului juridic civil concret

§1. Raporturi juridice civile patrimoniale

Raportul juridic patrimonial este **acel raport juridic civil cu un conținut economic și care poate fi evaluat în bani.**

În categoria raporturilor juridice civile patrimoniale distingem:

– **raporturile reale**, adică acele raporturi care au în conținutul lor drepturile reale, respectiv dreptul de proprietate (publică sau privată) și celelalte drepturi reale principale – dreptul de uzufruct, dreptul de uz, dreptul de abitație, dreptul de servitute și dreptul de superficie;

– **raporturile obligaționale**, adică acele raporturi care au în conținutul lor drepturile de creanță, în virtutea cărora subiectul activ (creditorul) poate pretinde subiectului pasiv (debitorului) să dea, să facă sau să nu facă ceva.

§2. Raporturi juridice civile nepatrimoniale

Raporturile juridice nepatrimoniale sunt numite și personale nepatrimoniale, deoarece sunt intim legate de persoana titularului, pe de o parte, și sunt lipsite de conținut economic, pe de altă parte, neputând fi evaluate în bani.

Acestea se subdivid astfel:

– **raporturi care privesc existența și integritatea fizică ori morală a persoanei**, care au în conținutul lor drepturi personale nepatrimoniale, cum sunt dreptul la viață, la sănătate, la onoare, la reputație, la libertate și integritate fizică și psihică, la respectarea vieții private etc.;

– **raporturi privind elementele de identificare a unei persoane**, cum sunt dreptul la nume, la pseudonim, la domiciliu, la denumire, la sediu etc.;

– **raporturi izvorâte din creația intelectuală**, vizând latura personală nepatrimonială a dreptului de autor asupra unei opere științifice, literare, artistice sau a dreptului de inventator ori inovator.

CAPITOLUL AL II-LEA.

Izvoarele raportului juridic civil concret

Secțiunea 1. Noțiunea de izvor al raportului juridic civil concret

De la raportul juridic civil abstract la **raportul juridic civil concret** se ajunge prin mijlocirea unui **act** sau **fapt juridic**, de care legea leagă nașterea, modificarea ori stingerea unor efecte juridice, adică a unor raporturi juridice concrete.

Rezultă că pentru formarea unui raport juridic civil concret sunt necesare următoarele **premise**:

- o relație socială;
- o normă de drept care să reglementeze relația socială (transformând-o în raport juridic abstract);
- **un fapt sau un act juridic de care normele de drept leagă nașterea, modificarea sau stingerea de drepturi și obligații concrete** între participanții la raportul juridic civil (transformându-l într-un raport juridic civil concret).

Prin **izvor al raportului juridic civil concret** se înțelege o **împrejurare – act sau fapt – de care legea civilă leagă nașterea unui raport juridic civil concret, implicit a drepturilor dobândite de părți și a obligațiilor asumate de acestea**.

Termenul „izvor al raportului juridic civil concret” include atât noțiunea de izvor al dreptului subiectiv, cât și pe cea de izvor al obligației¹.

¹ În prezent însă, Codul civil reglementează generic categoria de „izvoare ale obligațiilor” în art. 1165 (*„Obligațiile izvorăsc din contract, act unilateral, gestiunea de afaceri, îmbogățirea fără justă cauză, plata nedatorată, fapta ilicită, precum și din orice alt act sau fapt de care legea leagă nașterea unei obligații”*). Totodată, Titlul II al Cărtii a V-a, intitulat *„Izvoarele obligațiilor”*, cu-

Legătura este de la întreg la parte, întregul cuprinzând în conținutul său și drepturile și obligațiile civile¹.

Secțiunea a 2-a. Clasificarea izvoarelor raportului juridic civil concret

§1. Acțiuni omenești și fapte naturale (evenimente)

a) Acțiunile omenești sunt orice fapte comise sau omise săvârșite de subiecte de drept civil, cu sau fără intenția de a produce efecte

prinde dispoziții detaliate despre contract (Capitolul I), actul juridic unilateral (Capitolul II), faptul juridic licit (Capitolul III), răspunderea civilă (în concret, faptul juridic ilicit – Capitolul IV). În reglementarea actuală, actul juridic sau faptul juridic ca izvor al obligațiilor constituie în același timp și izvor al drepturilor subiective civile, și izvor al raportului juridic civil concret, cu precizarea că drepturile și obligațiile formează conținutul raportului juridic respectiv.

¹ În același sens, G. BOROI, C.AL. ANGHELESCU, *op. cit.*, 2021, p. 60 („Subliniem că actul sau fapta care este izvor al unui raport juridic civil concret constituie, în același timp, și izvor al drepturilor subiective civile și al obligațiilor civile care formează conținutul raportului juridic respectiv”). Mai mult, se precizează că actul juridic și faptul juridic reprezintă „cele două izvoare de drepturi și obligații”. Actul juridic este considerat izvor voluntar al drepturilor și obligațiilor, iar faptul juridic un izvor involuntar al drepturilor și obligațiilor. În acest sens, a se vedea F. PAVEL, *Un criteriu de delimitare între noțiunile de act juridic civil și fapt juridic civil*, în Institutul de Cercetări Juridice „Acad. Andrei Rădulescu” al Academiei Române, *Justiție, Stat de drept și cultură juridică. Comunicări prezentate la Sesiunea anuală de comunicări științifice – 13 mai 2011, București*, Ed. Universul Juridic, București, 2011, p. 377; D. CIOCHINĂ, *Drept civil. Introducere în dreptul civil*, Ed. Universul Juridic, București, 2012, p. 101. Pentru dezvoltări privind corelația dintre izvorul raportului juridic civil concret, izvorul dreptului subiectiv și izvorul obligației civile, a se vedea I.R. URS, C. TODICĂ, *op. cit.*, p. 108 și urm.

juridice, de care legea leagă nașterea, modificarea sau stingerea de raporturi juridice civile concrete.

În raport de **existența intenției de a produce un raport juridic concret**, acțiunile omenești se subclasifică în:

- **acțiuni voluntare (acte juridice)**, săvârșite cu intenția de a produce efecte juridice, respectiv a naște, modifica sau stinge un raport juridic concret. Spre exemplu, actele juridice civile unilaterale sau bilaterale (art. 1166, art. 1327 C. civ.): testamentul, contractul de vânzare-cumpărare, contractul de donație etc.;

- **acțiuni involuntare (fapte juridice)**, săvârșite fără intenția de a produce efecte juridice, respectiv a naște, modifica sau stinge un raport juridic concret, efecte care se produc totuși în virtutea legii. De exemplu: un accident auto îl obligă pe autorul faptei la repararea prejudiciului cauzat, chiar dacă rezultatul faptei nu a fost dorit de acesta, adică el nu a dorit nașterea raportului juridic de despăgubire.

După cum sunt ori nu **conforme cu prevederile legii**, acțiunile omenești se subclasifică în:

- **acțiuni licite**, săvârșite cu respectarea dispozițiilor legii. Sunt astfel de acțiuni: actele juridice civile și faptele licite ca: gestiunea de afaceri (art. 1330 și urm. C. civ.), plata nedatorată (art. 1341 și urm. C. civ.), îmbogățirea fără justă cauză (art. 1345 și urm. C. civ.).

- **acțiuni ilicite**, săvârșite cu nesocotirea prevederilor legii. În categoria acțiunilor ilicite generatoare de raporturi juridice, care antrenează răspunderea civilă delictuală, includem faptul juridic ilicit (denumit și delict civil – art. 1349 și urm. C. civ.).

b) Faptele naturale (evenimentele) sunt acele împrejurări și situații care se produc independent de voința oamenilor și de care norma juridică leagă producerea unor efecte juridice. De exemplu: nașterea sau moartea – însemnând apariția, respectiv dispariția unor subiecte de drept civil; cutremurul, trăsnetul, inundațiile etc. pot constitui forță

majoră, producând diferite efecte în raporturile civile, ca exonerarea de răspundere pentru neexecutarea obligațiilor contractuale; suspendarea prescripției extinctive etc.

§2. Fapte juridice în sens larg și fapte juridice în sens restrâns

a) Prin fapte juridice în sens larg (*lato sensu*) se înțelege atât acțiunile omenești săvârșite cu intenția de a produce efecte juridice (actele) și acțiunile omenești săvârșite fără intenția de a produce efecte juridice (faptele), cât și faptele naturale (evenimentele).

b) Prin fapte juridice în sens restrâns (*stricto sensu*) înțelegem numai acțiunile omenești săvârșite fără intenția de a produce efecte juridice (fapte licite și cele ilicite) și faptele naturale (evenimentele), mai puțin actele juridice.

§3. Izvoare simple și izvoare complexe

În raport de structura lor, izvoarele raporturilor juridice civile concrete se divid în izvoare simple și izvoare complexe.

a) Izvorul simplu este un fapt juridic (*lato sensu*) – acțiune umană și faptă naturală – care singur, prin el însuși, produce efecte juridice. De exemplu, nașterea, moartea, revocarea unei donații, renunțarea la mandat, în general actele unilaterale.

b) Izvoarele complexe sunt fapte juridice alcătuite dintr-o pluralitate de elemente, care numai împreună, simultan și succesiv, produc efecte juridice. Contractul (actul juridic bi- sau multilateral) este un fapt complex.

§4. Izvoare de drepturi patrimoniale și izvoare de drepturi nepatrimoniale

În raport de natura dreptului subiectiv – patrimonial sau nepatrimonial – care se naște dintr-un izvor, se disting izvoare de drepturi patrimoniale și izvoare de drepturi nepatrimoniale.

a) Izvoarele de drepturi patrimoniale se divid, la rândul lor, în izvoare de drepturi reale (cunoscute și analizate ca „moduri de dobândire a drepturilor reale”) și izvoare de drepturi de creanță (cunoscute ca „izvoarele obligațiilor civile”).

b) Izvoarele drepturilor nepatrimoniale cuprind toate actele și faptele juridice care dau naștere la drepturi subiective civile nepatrimoniale (privind existența și integritatea persoanei; privind identificarea persoanei; privind latura personală nepatrimonială a dreptului de creație intelectuală).

CAPITOLUL AL III-LEA.

Subiectele (părțile) raportului juridic civil

Secțiunea 1. Noțiunea de subiecte ale raportului juridic civil

Subiectele raportului juridic civil sunt **persoanele fizice și persoanele juridice ca titular de drepturi și obligații civile.**

Definiția se desprinde din dispozițiile art. 25 C. civ., care reglementează de principiu categoriile de subiecte de drept civil: *„(1) Subiectele de drept civil sunt persoanele fizice și persoanele juridice. (2) Persoana fizică este omul, privit individual, ca titular de drepturi și obligații civile. (3) Persoana juridică este orice formă de organizare care, întrunind condițiile cerute de lege, este titulară de drepturi și de obligații civile”.*

Textul menționat impune unele precizări:

– sintagma „*subiecte de drept civil*” sau „*subiecte ale raportului juridic civil*” desemnează două categorii de persoane: persoanele fizice și persoanele juridice, care au calitatea de „subiecte” (părțile) și sunt titular de drepturi subiective civile și obligații civile;

– persoana fizică este omul privit individual, ca titular de drepturi subiective și obligații civile;

– persoana juridică – în calitate de subiect colectiv – este o entitate care, îndeplinind condițiile cerute de lege, este titulară de drepturi subiective și obligații civile. Potrivit art. 187 C. civ., elementele constitutive generale pentru existența unei persoane juridice sunt: organizarea de sine stătătoare, patrimoniul propriu și scopul determinat, licit și moral.

Secțiunea a 2-a. Categoriile de subiecte ale raportului juridic civil

A. Persoanele fizice

a) În raport de capacitatea de exercițiu:

– persoane fizice lipsite de capacitate de exercițiu (minorii până la împlinirea vârstei de 14 ani și persoanele care beneficiază de măsura tutelii speciale¹);

– persoane cu capacitate de exercițiu restrânsă (minorii între 14 și 18 ani și majorul care beneficiază de consiliere judiciară²);

¹ Potrivit art. 43 alin. (1) C. civ., astfel cum a fost modificat prin Legea nr. 140/2022 privind unele măsuri de ocrotire pentru persoanele cu dizabilități intelectuale și psihosociale și modificarea și completarea unor acte normative (M. Of. nr. 500 din 20 mai 2022). O persoană poate beneficia de tutelă specială dacă deteriorarea facultăților sale mintale este totală și, după caz, permanentă și este necesar să fie reprezentată în mod continuu în exercitarea drepturilor și libertăților ei. Instituirea tutelii speciale se poate face numai dacă nu poate fi asigurată o protecție adecvată a persoanei ocrotite prin instituirea asistenței pentru încheierea actelor juridice sau a consilierii judiciare. Pot beneficia de tutelă specială și minorii cu capacitate de exercițiu restrânsă, dacă măsura este necesară raportat la circumstanțele concrete ale minorului, personale și patrimoniale [art. 164 alin. (4)-(6) C. civ.]. Durata tutelii speciale nu poate depăși 5 ani și poate fi reînnoită la expirarea termenului. Prin excepție, în cazul în care deteriorarea facultăților mintale ale persoanei ocrotite este permanentă, instanța poate dispune prelungirea măsurii tutelii speciale pentru o durată mai mare, care nu poate să depășească 15 ani [art. 168 alin. (3) C. civ.].

² Conform art. 41 alin. (1) și (1¹) C. civ. O persoană poate beneficia de consiliere judiciară dacă deteriorarea facultăților sale mintale este parțială și este necesar să fie consiliată în mod continuu în exercitarea drepturilor și libertăților ei. Instituirea consilierii judiciare se poate face numai dacă nu poate fi asigurată o protecție adecvată a persoanei ocrotite prin instituirea asistenței pentru încheierea actelor juridice [art. 164 alin. (2) și (3) C. civ.]. Instituirea

– persoane cu capacitate de exercițiu deplină [persoanele majore, de la 18 ani împliniți, și unele excepții – minorul care se căsătorește de la 16 ani, conform art. 39 alin. (1) C. civ., și minorul de 16 ani căruia instanța de tutelă, pentru motive temeinice, îi recunoaște capacitatea deplină de exercițiu, potrivit art. 40 C. civ.].

b) În raport de cetățenie, persoanele fizice pot fi:

- persoane fizice cu cetățenie română;
- persoane fizice străine (cu cetățenie străină, cu dublă cetățenie străină, fără cetățenie – apatrizi).

B. Persoanele juridice

a) În raport de regimul juridic aplicabil, distingem:

- persoane juridice de drept public (statul, unitățile administrativ-teritoriale, Parlamentul, organele puterii executive, organele puterii judecătorești, instituțiile de stat);
- persoane juridice de drept privat (societățile reglementate de Legea nr. 31/1990, organizațiile cooperatiste, asociațiile și fundațiile etc.).

b) În raport de forma dreptului de proprietate pe care se întemeiază, distingem:

- persoane juridice fundamentate pe **proprietatea publică** (statul, unitățile administrativ-teritoriale, instituțiile bugetare, organele de stat);
- persoane juridice care au la bază atât **proprietatea publică**, dar și **proprietatea privată** (regiile autonome, diferitele societăți cu capital mixt, asociațiile și fundațiile cu astfel de patrimoniu; inclusiv statul și unitățile administrativ-teritoriale pot deține și proprietate publică, și proprietate privată);

consilierii judiciare nu poate fi dispusă pentru o perioadă mai mare de 3 ani, cu posibilitatea reînnoirii.

– persoane juridice care au la bază **exclusiv proprietatea privată** (societățile organizate în condițiile Legii nr. 31/1990, diferitele organizații cooperatiste, cele mai multe fundații și asociații fără scop lucrativ, partidele politice, cultele religioase etc.);

– persoane juridice întemeiate pe **proprietatea privată internă și proprietatea străină**, cum sunt societățile înființate cu participarea de asociați români și străini.

c) În funcție de naționalitate, distingem:

– persoane juridice române, dacă își au sediul principal în România, fiind constituite după cerințele legii române și având capacitatea juridică stabilită de aceste legi;

– persoane juridice străine, dacă își au sediul principal în străinătate, fiind constituite în condițiile legii locului, dar care, în condițiile legii române, pot desfășura activitate și pe teritoriul României.

d) În funcție de natura scopului urmărit, distingem:

– persoane juridice cu scop lucrativ, cum sunt regiile autonome, societățile guvernate de Legea nr. 31/1990 (comerciale), organizațiile cooperatiste primare și chiar asociațiile (uniunile) lor, care pot urmări realizarea unor operațiuni cu caracter economic;

– persoane juridice fără scop lucrativ, cum sunt instituțiile de stat, partidele politice, syndicatele, asociațiile, fundațiile, cultele religioase etc.

Secțiunea a 3-a. Determinarea subiectelor raportului juridic civil

Determinarea subiectelor raportului juridic civil presupune individualizarea, cunoașterea acestora și poziția pe care o au în cadrul raportului juridic, respectiv de subiect activ, titular de drepturi civile, sau de subiect pasiv, titular de obligații civile.

Pentru a individualiza și determina subiectele unui raport juridic civil, facem distincție între:

- raporturile juridice civile care au în conținutul lor drepturi subiective civile absolute (raporturi juridice reale și personale nepatrimoniale) și

- raporturile juridice civile care au în conținutul lor drepturi subiective civile relative (raporturi juridice obligaționale).

a) În cazul raporturilor civile care au în conținutul lor drepturi absolute (dreptul de proprietate, alte drepturi reale, drepturi nepatrimoniale) – raporturi reale și personal nepatrimoniale –, **numai subiectul activ (titular de drepturi) este determinat, individualizat.** Subiectul pasiv (titularul de obligații) este un subiect „colectiv” nedeterminat, care poate fi circumscris de expresia „toți ceilalți”, care au obligația generală și negativă de a nu aduce niciun fel de atingere drepturilor subiectului activ.

b) În cazul raporturilor juridice civile care au în conținutul lor drepturi relative (drepturi de creanță) – raporturi obligaționale –, **ambele subiecte (atât cel activ, cât și cel pasiv) sunt determinate din momentul nașterii raportului juridic.** Subiectul activ este denumit creditor – *reus credendi* –, iar subiectul pasiv este denumit debitor – *reus debendi*. Aceste denumiri generice se particularizează în funcție de denumirile raportului juridic concret la care participă. De exemplu, într-un contract de vânzare-cumpărare, părțile se numesc vânzător și cumpărător, într-un contract de donație donator și donatar, într-un contract de depozit deponent și depozitar, într-un contract de furnizare de produse furnizor și beneficiar etc.

Secțiunea a 4-a. Pluralitatea subiectelor raportului juridic civil

§1. Noțiunea de pluralitate

Sub aspectul numărului de persoane care au calitatea de subiecte (părți) ale raportului juridic civil, distingem între:

– **raporturi juridice civile simple**, stabilite între o persoană (fizică sau juridică) ca subiect activ și o persoană (fizică ori juridică) ca subiect pasiv, care constituie regula;

– **raporturi juridice civile complexe** – cu pluralitate de subiecte –, care se stabilesc între mai multe persoane, fie ca subiecte active (pluralitate activă), fie ca subiecte pasive (pluralitate pasivă), fie sub ambele aspecte (pluralitate mixtă).

§2. Pluralitatea subiectelor în cazul raporturilor juridice nepatrimoniale

În cazul raporturilor juridice care au în conținutul lor drepturi nepatrimoniale decurgând din creația intelectuală, **pluralitatea activă** se înfățișează ca **drept de coautorat**, contribuția fiecărui coautor fiind determinată (operă comună divizibilă) sau nedeterminată (operă comună indivizibilă). Subiectele pasive sunt totdeauna o pluralitate nedeterminată, ca la toate raporturile care conțin drepturi absolute.

§3. Pluralitatea subiectelor în cazul raporturilor juridice reale

În cazul raporturilor civile care au în conținutul lor drepturi reale – dreptul de proprietate –, **pluralitatea activă** poate fi întâlnită în ipoteza

proprietății comune, când există mai mulți titulari ai dreptului de proprietate asupra unui bun ori asupra unei mase de bunuri.

Proprietatea comună se caracterizează prin aceea că **dreptul de proprietate aparține concomitent la două sau mai multor persoane**, care exercită (cel puțin teoretic) în mod egal posesia, folosința și dispoziția.

Conform art. 632 alin. (1) C. civ., proprietatea comună are două forme: proprietatea comună pe cote-părți și proprietatea comună în devălmășie¹.

a) În cazul proprietății comune pe cote-părți (coproprietății), dreptul de proprietate se fracționează pe cote-părți ideale și abstracte, însă bunul este nedivizat din punct de vedere material. Fiecare coproprietar are o cotă ideală de drept (1/2, 1/3, 2/3), dar nu are o parte determinată din bunul ori bunurile aflate în coproprietate.

Potrivit art. 634 C. civ., „(1) *Fiecare coproprietar este titularul exclusiv al unei cote-părți din dreptul de proprietate și poate dispune în mod liber de aceasta în lipsă de stipulație contrară. (2) Cotele-părți sunt prezumate a fi egale, până la proba contrară. Dacă bunul a fost dobândit prin act juridic, proba contrară nu se va putea face decât prin înscrieri*”.

Proprietatea comună pe cote-părți poate fi **obișnuită (temporară) și forțată (perpetuă)**, astfel cum rezultă din art. 632 alin. (2) C. civ. Spre deosebire de coproprietatea obișnuită, proprietatea comună forțată nu poate înceta prin partaj judiciar [art. 632 alin. (3) C. civ.].

¹ Pentru amănunte privind formele și caracteristicile proprietății comune, a se vedea I.R. URS, P. ISPAS, *Drept civil. Drepturile reale principale*, Ed. Hamangiu, București, 2013, p. 181.

Cazurile de coproprietate forțată sunt reglementate expres de art. 646 C. civ., aceasta având ca obiect:

- părțile comune din clădirile cu mai multe spații locative aparținând unor proprietari diferiți (casa scării, pod, ascensor); despărțiturile comune (zidul, șanțul, gardul între două fonduri); proprietatea periodică¹; bunurile care constituie amintiri de familie (corespondență, decorații, arme de colecție, portrete de familie);

- bunurile comune necesare sau utile pentru folosirea a două imobile vecine, situate pe linia de hotar între acestea (potecile, fântânile, drumurile și izvoarele);

- bunurile comune afectate utilizării a două sau mai multor fonduri (centrală termică, instalații care deserveșc două sau mai multe clădiri, un drum comun într-un cartier de locuințe);

- orice alt bun comun prevăzut de lege.

Bunurile care alcătuiesc obiectul acestei proprietăți comune forțate sunt accesorii în raport cu bunurile principale, urmând soarta acestora, potrivit principiului *accessorium sequitur principale*².

b) În cazul proprietății comune în devălmășie, nici dreptul de proprietate nu este fracționat din punct de vedere ideal, nici bunul nu este divizat din punct de vedere material. Dreptul de proprietate comună aparține nefracționat tuturor titularilor codevălmăși, iar bu-

¹ Proprietatea periodică presupune exercitarea atributului folosinței asupra unui bun mobil sau imobil de către mai mulți titulari ai dreptului de proprietate, succesiv și repetitiv, în intervale de timp determinate, egale sau inegale (art. 687 C. civ.). Potrivit Codului civil, ea este considerată o formă de coproprietate forțată.

² Potrivit art. 647 alin. (2) C. civ., „Când bunul comun are caracter accesoriu în raport cu un bun principal, fiecare coproprietar poate să dispună cu privire la cota sa parte din dreptul de proprietate asupra bunului comun numai odată cu exercitarea dreptului de dispoziție asupra bunului principal”.

nul/bunurile comune sunt nefracționate în materialitatea lor. Potrivit art. 667 C. civ., există proprietate în devălmășie atunci când, prin efectul legii sau în temeiul unui act juridic, dreptul de proprietate aparține concomitent mai multor persoane, fără ca vreuna dintre acestea să fie titularul unei cote-părți determinate din dreptul de proprietate asupra bunului sau bunurilor comune. Proprietatea comună în devălmășie poate rezulta din lege (situația bunurilor comune dobândite de soți în timpul căsătoriei, dacă aceștia aleg regimul matrimonial al comunității legale¹) sau din convenția părților (caz în care va dura atât timp cât au convenit părțile).

Proprietatea comună, în ambele sale forme, încetează prin partaj voluntar sau judiciar, cu excepția proprietății comune pe cote-părți forțate, care nu poate înceta prin partaj judiciar.

§4. Pluralitatea subiectelor în cazul raporturilor juridice obligaționale

Pluralitatea poate să fie activă (mai mulți creditori și un debitor), pasivă (mai mulți debitori și un creditor) sau mixtă (mai mulți creditori și mai mulți debitori).

În cazul raporturilor obligaționale, pluralitatea de subiecte se poate înfățișa în trei forme: obligațiile divizibile, obligațiile solidare și obligațiile indivizibile.

a) Obligația divizibilă (obligație conjunctă) este aceea care leagă mai mulți creditori sau mai mulți debitori între care creanța sau, după caz, datoria este divizibilă.

¹ Codul civil stabilește trei regimuri matrimoniale (regimul comunității legale, regimul separației de bunuri și regimul comunității convenționale) pe care soții le pot alege.